

چهار پایه خوانی با مسلمیه پا گرفت

خاطرات حاج مرتضی طاهری
از شیوه‌های سنتی عزاداری مسلمیه

هر ساله با فرارسیدن ایام شهادت حضرت مسلم بن عقیل (ع)، نخستین شهید واقعه جانسوز نهضت کربلا، بنا بر سنتی دیرینه مراسم مسلمیه با حضور هیئت‌های عزاداری در حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) برگزار می‌شود. همچنین روزهای ۶، ۷ و ۸ ذی‌الحجه در تقویم آیین‌های عزاداری شیعه با عنوان «مسلمیه» به ثبت رسیده است. نقل شده که بنیانگذار این آیین، مدیحه‌سرایی از اهالی کربلا به نام «حاج مرزوق» بوده است. با استناد به منابع مکتوب تاریخی، عزاداری مسلمیه در زمان حضور حاج مرزوق در ایران یعنی حدود ۱۳۰ سال پیش مرسوم شده و از آن زمان تاکنون هیئت‌های عزاداری با راه‌اندازی دسته‌های عزاداری در این ایام به حرم عبدالعظیم حسنی (ع) می‌روند. با حاج مرتضی طاهری، مداح اهل بیت (ع) به منظور واکاوی تاریخچه و فلسفه برگزاری آیین سنتی مسلمیه گفت‌وگو کرده‌ایم.

هر شب برای یک قشر

مداحانی است که در سال‌های دور پای ثابت مراسم مسلمیه بود. او کسی بود که تبحر خاصی در دعاخوانی داشت و برای خلاص شدن از فشارهایی که در مراسم مسلمیه برای دعا کردن محمدرضا پهلوی وارد می‌کردند به ترفندهای هوشمندانه‌ای متوسل می‌شد. مرتضی طاهری خاطره‌ای هم از مراسم دعاخوانی مسلمیه نقل می‌کند: «در دوران طاغوت تولیت حرم حضرت عبدالعظیم (ع) از طرف دستگاه شاهنشاهی منصوب می‌شد. برای همین تولیت حرم دستور داده بود هر کسی برای اجرای برنامه می‌آید باید در پایان مراسم برای شاه دعا کند و اگر کسی دعای خود را برای گران تمام می‌شد. مرحوم سیدعلی آقای میرهادی که حاج منصور و برخی از مداحان در دعاخوانی، خود را شاگرد ایشان می‌دانند، برادری داشت که رئیس جامعه مداحان و به آقا شاه معروف بود. به دلیل فشاری که برای دعا کردن شاه می‌آوردند، وقتی او می‌خواست دعا کند دستش را روی سینه می‌گذاشت و می‌گفت خدایا! حضرت شاه را از خطرات حفظ کن؛ در اصل آقا شاه به این ترتیب خودش را دعا می‌کرد و آنها فکر می‌کردند شاه را دعا می‌کند.»

اهمیت عزاداری سنتی

شیوه‌های عزاداری و روضه‌خوانی و حتی دعاخوانی در مراسم مسلمیه از سنت‌هایی که دهه قبل پایه‌گذاری شده پیروی می‌کند و شاید به همین خاطر مسلمیه را یکی از سنتی‌ترین مراسم عزاداری می‌دانند که هنوز در تهران برپا می‌شود. چهار پایه خوانی یکی از همین شیوه‌های عزاداری است که سابقه آن به شروع برپایی مراسم مسلمیه در حرم عبدالعظیم حسنی (ع) برمی‌گردد. مرتضی طاهری چهار پایه خوانی را منحصر به فردترین شیوه عزاداری در مراسم مسلمیه می‌داند: «یکی از سنت‌های خوبی که از گذشته‌های دور وجود داشته و امروز هم در مسلمیه جریان دارد، سنت چهار پایه خوانی است. این سنت در روزهای تاسوعا و عاشورای بازار تهران نیز حفظ شده است. چهار پایه خوانی سنت بسیار زیبایی است. در این سنت، مداح روی چهار پایه می‌ایستد تا همه او را ببینند و صدایش را بشنوند. در گذشته به دلیل نبودن ابزارهایی چون بلندگو، مداحان از این روش استفاده می‌کردند تا عزاداران و هیئت‌ها بهتر بتوانند از مراسم بهره ببرند. حسن مراسم با شور و شکوهِی که این روزها برگزار می‌شود این است که شیوه‌های سنتی عزاداری به نسل جدید و جوان انتقال پیدا می‌کند و جوان‌ها از سنت‌های خوبی که در گذشته وجود داشته، تأثیر می‌پذیرند.»

آمدگی برای ورود به محرم

پای صحبت‌های مداحان و روضه‌خوان‌های قدیمی که بنشینید حتماً از حضور در مراسم مسلمیه خاطرات زیادی برای شما نقل می‌کنند. حاج مرتضی طاهری هم خاطره‌ای از برگزاری این مراسم در ذهن دارد که مرورش می‌کند: «من خاطرات زیادی از حضور در مراسم مسلمیه دارم؛ مثلاً یکی از علاقه‌های بنده و برادرم حاج محسن آقا همین بود که با مرحوم پدرم به مسلمیه می‌رفتیم، می‌ایستادیم و اجرای برنامه‌ها را تماشا می‌کردیم. دیدن این صحنه‌ها برای ما بسیار تأثیرگذار و مشوق بود. الحمدلله امروز مسلمیه امتداد و جریان پیدا کرده است. در حقیقت انگیزه اصلی مسلمیه اعلام عزای محرم است. این روزها، ایام شهادت امام محمدباقر (ع)، شهادت حضرت مسلم و روز عرفه است، اما مهم‌ترین هدف از مسلمیه اعلام آمدگی برای ورود به ماه محرم است.»

کسی برای شاه دعا نمی‌کرد

مرحوم سیدعلی آقای میرهادی یکی از قدیمی‌ترین

مسلمیه در شهرهای دیگر

آیین سنتی ایام مسلمیه هر سال از شب شهادت حضرت امام محمدباقر (ع) تا روز شهادت حضرت مسلم بن عقیل (ع) برگزار می‌شود. این مراسم به مدت ۳ شب از دیرباز در صحن مطهر حضرت عبدالعظیم (ع) برقرار بوده و پیش از این هیئت‌های تهران به شهرهای می‌آمدند، اما طی چند سال گذشته عزاداران از شهرستان‌های استان تهران نیز به جمع عزاداران پیوسته‌اند که از جمله آنها شهرستان‌های ورامین، قرچک، پاکدشت، دماوند،

فیروزکوه، شهریار، اسلامشهر، شهرقدس، ملارد، پردیس، ریاط کریم و... را می‌شود نام برد. البته بنا به گفته ابراهیم صدیق، مسئول جامعه‌الذکرین شهرری، سال گذشته هیئت‌هایی از شهرهای قم و کاشان نیز به جمع عزاداران ایام مسلمیه در صحن حرم حضرت عبدالعظیم (ع) پیوسته‌اند. بنا بر گفته حیدر توکل، از مداحان بنام تهران، طی سال‌های گذشته مراسم مسلمیه در شهرهای کاشان، ازاک، اصفهان، زنجان و چند شهر دیگر

برگزار می‌شود.

او خاطر نشان کرد که پیش از این و قبل از رسیدن ماه محرم، همه شهرها در روز شهادت امام محمدباقر (ع) عزاداری می‌کردند و با این حرکت به استقبال ماه محرم می‌رفتند، اما طی سال‌های گذشته این مراسم ساماندهی و برای آن برنامه‌ریزی دقیق‌تری شده و با سالروز شهادت مسلم بن عقیل ایام مسلمیه نیز در این شهرها برپا می‌شود.